

STEPHEN SPENDER, 50 ANYS DESPRÉS

Contra la vella memòria

El 1937 el jove poeta anglès Stephen Spender viatjà a Espanya per prendre part activa en la defensa de les llibertats democràtiques. A diferència d'altres intel·lectuals del moment i mogut per una clara consciència antifeixista, la seua intervenció no es va reduir a participar en el recentment commemorat congrés d'Escriptors Antifeixistes, sinó que prengué part activa en la contesa. Avui, cinquanta anys després, Spender ha tornat a València per inaugurar el congrés Internacional d'Intel·lectuals i Artistes.

Amb setanta-vuit anys, presenta un aspecte verdaderament envejable. Persona oberta, de simpàtica personalitat i finesa de caràcter, un creu quan el té a prop que es troba davant d'un gran tros d'història. Sorprenen comprovar, però, que a Stephen Spender el preocupa més un debat sobre noves formes de compromís que celebrar i commemorar tot allò que, encara que lloable, és a hores d'ara matèria de l'erudició.

«Aquell fou un congrés d'escriptors antifeixistes —ens diu Spender—. Avui no podríem emprar el mateix qualificatiu per denominar aquest congrés. El 1937 tots vam venir a Espanya per donar suport a la República i detenir l'avanç dels feixistes. Però encara que per a tots era clar quin era l'enemic comú, això no significà que coincidíssem en els criteris i els debats que motivaren aquell congrés. Es coneixia, entre molts assistents, una clara posició de rebuig pel que estava succeint a la Unió Soviètica i, en concret, sobre les línies mestres de la política de Stalin».

—*Hi ha qui ha volgut veure en la guerra d'Espanya la resplendor de la darrera contesa romàntica ¿Creu Stephen Spender que la seua participació en aquesta guerra obeïa, d'alguna manera, a aquests ideals?*

—Per a mi, la guerra civil no fou precisament el que podríem qualificar com una guerra romàntica. El feixisme pretenia desencadenar un conflicte internacional i va ser a Espanya on començà a projectar-se. Franco, sostingut per Hitler i Mussolini, s'alçà contra la República espanyola i contra les llibertats democràtiques. Nosaltres vinguérem a lluitar per frenar el feixisme a Espanya, abans que s'escampés

per la resta d'Europa. Així, no va ser, o no obeïa en si, a un idealisme romàntic sinó a una necessitat real de frenar el que sabíem que era una amenaça per a la humanitat i la cultura en la resta del món.

D'altra banda, sí que és fàcil trobar certs paral·lelismes amb la idea que es manté de romanticisme, perquè Espanya és, en si, per cultura i tradicions, un lloc romàntic.

per la resta d'Europa. Així, no va ser, o no obeïa en si, a un idealisme romàntic sinó a una necessitat real de frenar el que sabíem que era una amenaça per a la humanitat i la cultura en la resta del món.

Uberto Stabile

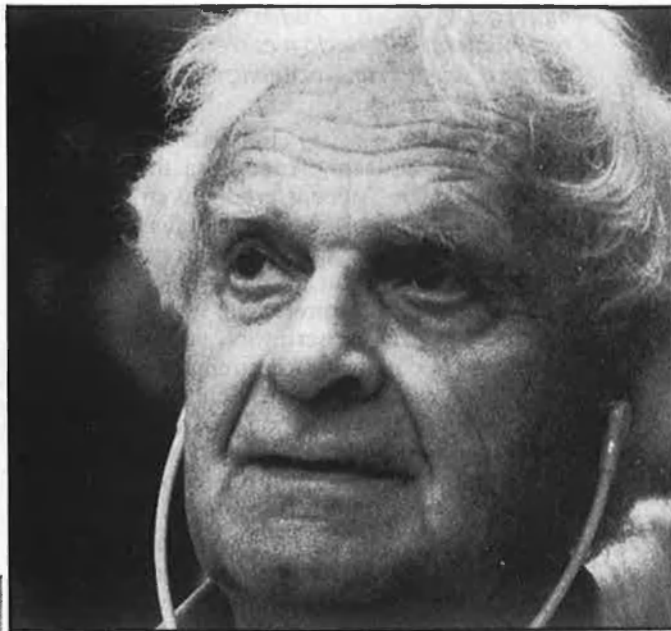
Ara bé, l'únic sentit romàntic que podríem trobar en la guerra civil és el sentit revolucionari de la contesa. La idea de revolució i independència que, en certa mesura, recordava les revolucions romàntiques o la mateixa guerra de la Independència contra Napoleó podrien tornar-nos aquest sentit de la lluita.

Érem conscients que a Espanya es podia desencadenar la Segona Guerra Mundial, que tard o d'hora acabaria per destruir els nostres països i vam decidir prendre part en el conflicte per evitar aquesta segona guerra.

—*Quins records li queden de la seua participació en aquell congrés d'Intel·lectuals?*

—Tinc un bon record del congrés; recorde que allí es van donar cita molts

escriptors de primera línia, grans amics meus i uns altres que vaig conèixer per primera vegada i que admire. Gent com Manuel Altolaguirre, Pablo Neruda, Octavio Paz, Rafael Alberti, etc. A pesar d'aquestes diferències sobre la crítica a la Unió Soviètica, tots estàvem disposats a obeir la República fins el final. Un altre dels temes que alimentava certes polèmiques era la conscienciació ideològica. Nosaltres, com a intel·lectuals, gaudíem d'una situació privilegiada davant un poble sacrificat per la guerra, que passava fam.

«La literatura catalana no s'ha convertit en un producte, com és el cas de les cultures majoritàries».

Nosaltres vam estar, dins el que es podia esperar en aquesta situació de guerra, molt ben atesos. I, d'altra banda, també es pensava que calia que l'intel·lectual no es comprometés tant amb les ideologies i sí amb les situacions, perquè en moments d'extrema tensió un compromís cec anul·laria la capacitat crítica que ha de mantenir tot intel·lectual.

—*En acabar la guerra civil, Stephen Spender torna a Anglaterra i de nou durant la segona guerra torna a prendre part activa en la defensa del seu país davant una amenaça feixista. ¿Va ser difícil integrar-se, després de les dues guerres, en la vida civil? ¿Com es mantenia llavors aquest esperit de compromís amb la societat que ja no era amenaçada per la guerra?*

—El canvi no fou excessivament radical. Jo em plantege llavors la meua subsistència. Calia viure, treballar. Vaig seguir escrivint i fent classes. Vaig continuar interessant-me per la política, és una cosa que mai no he deixat de fer. Convençut de les meues idees socialistes, mirava amb recel el que estava succeint a la Unió Soviètica. El comunisme hi impedia qualsevol classe de crítica dels intel·lectuals. Però jo mai no he arribat a prendre part en els conflictes com a polític. Considere que un intel·lectual ha de ser un bon coneixedor de la política, però no un polític; aquests acaben per perdre el sentit crític i molt sovint fins i tot la mateixa consciència social.

—*Literàriament, pertany a l'anomenat grup d'Oxford, integrat per vostè*

IKONO

mateix, Day-Lewis i Auden. *¿Es correcta aquesta vinculació o es tracta per contra d'un mer convencionalisme acadèmic?*

—En realitat, el grup com a tal no era massa homogeni. Auden era un gran amic meu. Tots ens graduem en la mateixa facultat, a Oxford. Estilísticament, no teníem massa vincles en comú, això és veritat. L'única semblança, i per això es pretengué fer de nosaltres un grup d'escriptors, va ser la del nostre compromís antifeixista i la d'una consciència política ben semblant. En aquest sentit, podria dir-se que el cap visible va ser-ne Auden, perquè, encara que no era un líder, tots li professàvem un gran respecte.

—*Durant el Congrés de 1937 tingué vostè l'oportunitat d'entrar en contacte amb alguns escriptors catalans. En especial, vull recordar el seu elogi a una col·lecció de clàssics grecollatins, llavors traduïts al català, la Bernat Metge. ¿És vostè conscient del problema que una cultura com la catalana viu des de fa anys per recuperar el lloc que li correspon al si de la cultura internacional?*

—Jo, realment, no puc avaluar amb objectivitat aquest problema, perquè no llegesc català. Sí que recorde, però, l'anècdota a què es refereix, però tampoc no puc oblidar que els escriptors catalans tenen tota una tradició cultural que ja els fa internacionals. La cultura catalana és un exemple de com un poble pot mantenir el seu patrimoni i realçar-lo sense por al greuge. Opine, a més, que no és una cultura comercial com ho podria ser l'anglesa o l'espanyola, i per això han cuidat més les seues tradicions i la seua literatura, en comptes de convertir-les en productes com potser passa amb altres cultures majoritàries. És un cas semblant al d'Irlanda, si bé és veritat que la pro-

«La millor literatura es fa ara, sobretot, als Estats Units».

jecció internacional que té Barcelona no la té Dublín.

—*Potser des de les avantguardes dels trenta ja no s'ha donat una literatura capaç de remoure totes les idees preconcebudes del que entenem com a literatura. ¿Què troba avui d'interessant en la producció literària internacional un home de l'experiència de Stephen Spender?*

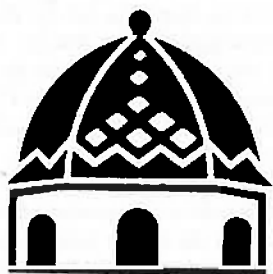
—Per a mi, la millor literatura que es fa avui dia és a Amèrica, sobretot als Estats Units. Abans de la guerra civil, estava molt interessat en l'obra d'alguns escriptors espanyols que duïen a cap un veritable renaixement, un renaixement que la guerra va fer avortar. Aquesta mena de renaixement de què parle es tornà a repetir a Anglaterra i als Estats Units, sobretot després de la II Guerra Mundial.

Spender em pregunta què es fa ara i ací en el camp literari. Afirmar que desconeix bastant la literatura espanyola de la guerra ençà i es mostra molt interessat a conèixer-ho tot.

—*Quan encara no han començat les jornades d'aquest nou Congrés d'Intel·lectuals i Artistes, ¿quina hi serà la seua participació i com entén que s'hauria de desenvolupar?*

—Realment, al principi jo només sabia que havia d'assistir, però no sabia quina seria la meua aportació. Després, em van dir que fes una ponència sobre la generació dels 30, una generació que es va decantar per l'opció política i que en moltes ocasions va perdre la seua capacitat crítica. Però sobretot he vingut a escoltar. M'agradaria que no es caigués en un joc estúpid d'ideologies, on uns i altres s'esforcen més a defensar les seues ideologies que a criticar-les. Es pot parlar de política en termes més independents dels que un polític pot fer servir. M'agradaria que hi hagués una visió més crítica dels fets. Hauríem de parlar de l'atur com a conseqüència de la revolució tecnològica, que paradoxalment és una idea de progrés, per exemple. Hem de dir tot el que sabem i que els polítics mai no diran per interès propi.

Seria interessant que els intel·lectuals especialistes en matèries polítiques donassen opinions sobre problemes polítics, com ara el medi ambient o els nacionalismes. Crec que un congrés com aquest s'hauria de fer a Argentina, per exemple, que necessita defensar-se encara d'aquestes amenaces político-econòmiques que planen sobre la seua independència i la seua llibertat. I, per descomptat, tenir una consideració especial amb cultures com la catalana, ja que d'alguna manera són cultures viues però sense el suport dels nostres governs. □

CASA DE CULTURA
ALTEA

• Inauguració de l'exposició de dibuix de l'artista

Josep Diaz Azorín

3 de juliol a les 21 hores a la Casa de la Cultura d'Altea

C/. Alférez Beneyto, 14 - ALTEA

OBERTA DURANT TOT EL MES DE JULIOL